خبر

پیام تسلیت رهبر معظم انقلاب در پی درگذشت حجت‌الاسلام مظاهری

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب با صدور پیامی درگذشت روحانی خدمتگزار و واعظ شهیر حجت‌الاسلام آقای مهدی مظاهری را تسلیت گفتند.به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، متن پیام رهبر معظم انقلاب به شرح زیر است:

بسمه‌تعالی

درگذشت روحانی خدمتگزار و واعظ شهیر حجت‌الاسلام آقای حاج مهدی مظاهری رحمة‌الله علیه را به همه دوستداران و ارادتمندان و تربیت شدگان منابر مؤثر آن مرحوم و بالاخص به خاندان مکرّم و بازماندگان محترم ایشان تسلیت عرض می‌کنم. زمزمه معنویِ دعا و نیایش آن مرحوم در شب‌های جمعه و سحرهای ماه مبارک رمضان طیِ سال‌های طولانی در شمار یادگارهای معنوی شهر عزیز اصفهان است و امید است همواره برقرار باشد.

سیّدعلی خامنه‌ای/ ۲۲ دی ماه ۱۳۹۶

معاون اول رئیس‌جمهوری:

اگر امریکایی‌ها توافق را به هم بزنند ایرانی‌ها عزا نمی‌گیرند

در آستانه اعلام تصمیم دونالد ترامپ رئیس جمهوری امریکا درباره «برجام» اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهوری در صفحه اینستاگرام خود نوشت: «با افتخار به امریکایی‌ها اعلام می‌کنیم که اگر از برجام خارج شدند، این آن‌ها هستند که ضرر می‌کنند و ما آمادگی کامل برای هر احتمالی را داریم و اگر شما توافقات را به هم بزنید مطمئن باشید ایرانی‌ها عزا نمی‌گیرند و قادر هستند که مسائل خود را پیش ببرند و مشکلات را حل کنند.»

محمدباقر نوبخت سخنگوی دولت هم درباره واکنش ایران به خروج احتمالی امریکا از برجام به تسنیم گفت: با توجه به اینکه تمهید مقدمات در شورایعالی امنیت ملی و مراجع خاص صورت گرفته پاسخ بسیار قوی و محکمی از طرف ایران دریافت خواهد کرد.

انتقاد امام جمعه موقت تهران از میزان کمبود بودجه حوزه‌های علمیه

امام جمعه موقت تهران خطاب به مردم گفت: همیشه بسیجی و بیدار باشید و هوشمندانه زندگی کنید. به گزارش ایرنا، حجت‌الاسلام کاظم صدیقی در خطبه دوم نماز جمعه تهران با اشاره به اغتشاشات اخیر، اظهار داشت: این اغتشاش عوامل بیرونی دارد و طراحی شده و سازمان یافته است. ماه‌ها شیطان بزرگ، صهیونیست‌ها، عربستان و پادوهای آنان -در رأس آنان منافقین آدمکش، بدبخت و آواره- برنامه ریزی کرده بودند. وی افزود: آنهایی که فکر می‌کنند انقلاب تمام شده، گفتمان انقلاب را به حاشیه می‌رانند، حاشیه سازی می‌کنند و با مسائل جزئی به دنبال ارضای هوس‌های خود هستند و تا احساس کنند مشکل دارید برای آتش زدن شما از نقطه مشکل شما وارد می‌شوند. او افزود: چنین حوادثی نشان داد که نیروهای ما دارای مهارت هستند. کتک خوردند، ولی دست به اسلحه نبردند وکتک نزدند. خطیب نماز جمعه تهران با بیان اینکه «دولت نیروهای انقلابی را از گردونه سنگرهای خدمت بیرون نکند که آسیب می‌بیند، ضعیف می‌شود و نمی‌تواند مملکت را اداره کند» گفت: مجلس باید مشکلات اجرایی را برای مردم تشریح کند و نشان دهد که نماینده مردم است و نمی‌گذارد حق فقرا ضایع شود و گرانی کمر مردم را خم کند و بیکاری سبب بروز عقده شود. صدیقی در ادامه از میزان بودجه حوزه‌های علمیه انتقاد کرد و گفت: به حوزه‌های علمیه توجه نمی‌شود و شرایط مطلوب نیست. بودجه این حوزه نباید درصد کمی در مقابل یک دانشگاه کشور باشد؛ اگر می‌خواهیم دین را رواج دهیم، باید برای حوزه‌های علمیه و مراکز فرهنگی بودجه مناسب پیش بینی کنیم. وی در بخش دیگری از سخنانش با اشاره به انتقادها از دستگاه قضایی افزود: قضات شریف کم نیستند، ولی برخی نیش زبان دارند و مردم را تحویل نمی‌گیرند و اینها خلاف رضای خداست چرا که ولی نعمت ما مردم هستند .سید حسین نقوی حسینی سخنگوی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس هم در سخنرانی پیش از خطبه نماز جمعه تهران با بیان اینکه عقل حکم می‌کند برنامه‌ها و تلاش‌های ما برخلاف استراتژی دشمن باشد، گفت: وقتی دشمن تمام برنامه‌های خود را طوری تنظیم کرده است که ملت ایران تحت فشار و نارضایتی باشد درنتیجه اگر هر مسئولی موجب نارضایتی مردم شود، حتماً در زمین دشمن بازی کرده است.

سخنگوی سپاه و روابط عمومی مجمع مطرح کردند

نقش خانواده صدام در ناآرامی‌های ایران

اظهارات سخنگوی سپاه درباره نقش خانواده صدام در ناآرامی‌های ایران با بیانیه مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره جزئیات این نقش‌آفرینی همراه شد. به گزارش تسنیم، سردار رمضان شریف روز گذشته در جمع خبرنگاران با اشاره به دشمنی منافقین، سلطنت‌طلبان، آل سعود به نیابت از امریکایی‌ها، حزب بعث و... گفت: « اطلاعاتی وجود دارد که نشان می‌دهد خانواده صدام جنایتکار و معدوم در این حوادث نقش داشتند. براساس این اطلاعات آنها نیز سعی داشتند با کمک گروه‌های معاند به نظام اسلامی ایران ضربه بزنند».

نخستین بار این محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام بود که از دخالت خانواده صدام و شخص برادر زن او در ناآرامی‌های ایران خبر داد و در عین حال اشاره‌ای به دخالت بارزانی‌ها و اقلیم کردستان در این حوادث داشت. او گفت: «اغتشاشات اخیر چند ماه پیش در اربیل توسط رئیس کمیته عملیاتی سی آی ای در ایران (مایکل اندریا) که رئیس عملیات ویژه درخصوص ایران است و همچنین پسر صدام و هانی تلفا و نماینده بارزانی از عربستان جلسه‌ای را تشکیل دادند که البته در این جلسه نمایندگان منافقین نیز حضور داشتند».اظهاراتی که با تکذیب بارزانی و نیز واکنش بهرام قاسمی، سخنگوی وزارت خارجه مواجه شد که « من تصور نمی‌کنم با شناختی که در اقلیم کردستان نسبت به جمهوری اسلامی ایران وجود دارد کردها علیه امنیت ملی ایران دست به چنین اقداماتی بزنند و شواهدی نیز در این خصوص نداریم البته دستگاه‌های امنیتی باید در این مورد اظهارنظر کنند» اما دفتر محسن رضایی به این موضع سخنگوی دستگاه دیپلماسی واکنش نشان داد و در نهایت او را بی‌اطلاع از گزارش نهادهای عالی اطلاعاتی وامنیتی کشور دانست.با این حال ادامه یافتن واکنش‌ها در فضای مجازی به ماجرای دست داشتن «برادر زن صدام در اغتشاش‌ها» سبب شد که روابط عمومی مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص مطالب و شایعات اخیر بیانیه‌ای صادر و به تشریح جزئیات نشست مشترک نمایندگان امریکا، منافقین، بارزانی و عربستان درباره ایران بپردازد.

این بیانیه با رد ادعای اختلاف نظر اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره اغتشاشات اخیر و با تأکید بر این‌که تمام اعضا روی خاستگاه‌ها و ریشه‌های اغتشاشات اخیر اتفاق نظر داشته‌اند، افزود: « پس از مصاحبه دبیر محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام و پرده‌برداری از عوامل پشت صحنه آشوب و اغتشاش در روزهای اخیر؛ رسانه‌های ضدانقلابی که از نفرت ملت ایران نسبت به عوامل واقعی اغتشاشات اخیر آگاهی داشتند کوشیدند با هجو و وارونه انگاری بیانات دکتر محسن رضایی افکار عمومی را نسبت به دخالت عوامل پشت صحنه اغتشاشات اخیر به تردید بکشانند.»بیانیه مجمع با بیان این‌که اصرار خبرنگاران سبب انتشار اضلاع میز برنامه‌ریزی آشوب است، «مایکل اندریا، مدیر بخش جاسوسی و عملیات‌های ضد ایران در سازمان سیا، نماینده کشور عربستان سعودی، یکی از بارزانی‌ها که نماینده اسرائیل بوده است، نماینده گروهک منحط و شکست خورده منافقین و طفلاح برادر زن صدام دیکتاتور معدوم عراق (که چند ماه پیش توسط امریکا از زندان عراق آزاد شده است)» را اضلاع کمیته برنامه‌ریزی این آشوب معرفی کرد.

سران اروپا با موضع گیری قاطع به ترامپ هشدار دادند

اتحاد اروپا در حمایت از برجام

ظریف: شرط پایبندی ایران به برجام، تعهد کامل همه اعضا به اجرای آن است

ایسنا

سرنوشت «برجام» در آستانه دو سالگی اجرای آن، پس از رایزنی‌های فشرده در مسکو و بروکسل به ایستگاه واشنگتن رسیده است. این گزارش در لحظاتی نگارش می‌شود که هنوز تصمیم رئیس جمهوری امریکا درباره تمدید تعلیق تحریم‌ها و تأیید پایبندی ایران به برجام که ترامپ در ماه اکتبر از تأیید آن اجتناب کرده بود، در ابهام قرار دارد. در چنین شرایطی اعلام حمایت قاطع روسیه و سه کشور اروپایی از ضرورت تداوم اجرای برجام و تأثیرات نامطلوبی که خروج امریکا از تعهدات برجامی‌اش برجا خواهد گذاشت؛ ایجاب می‌کند که تصمیم منطقی کاخ سفید بر تمدید تعلیق تحریم‌ها قرار بگیرد. اما حضور رئیس جمهوری غیر قابل پیش‌بینی که به تعبیر وزیر خارجه کشورمان «به هیچ صراطی مستقیم نیست» و «خودش هم نمی‌داند می‌خواهد با برجام چه کند» سبب شده است که کشورهای ذی نفع «برجام» هیچ احتمالی را از نظر دور ندانند و در عین حال از هیچ رایزنی برای تأثیرگذاری مثبت در تصمیم ترامپ صرفنظر نکنند. تلاش‌هایی که در نشست محمدجواد ظریف با همتایش در مسکو و نیز با وزرای خارجه سه کشور اروپایی و هماهنگ کننده سیاست خارجی اتحادیه اروپا و همچنین در تماس‌های تلفنی برخی رؤسای جمهوری اروپایی با ترامپ تجلی یافت.روز پنجشنبه، محمدجواد ظریف و هیأت همراهش پس از رایزنی برجامی‌شان در مسکو، راهی پایتخت بلژیک، مقر اتحادیه اروپا شدند تا در دفتر کار فدریکا موگرینی با سه وزیر خارجه فرانسه، انگلیس و آلمان درباره آخرین تحولات مرتبط با «برجام» بویژه کارشکنی‌ها و تهدید به خروج از «برجام» از سوی امریکا گفت‌وگو کنند. دیپلمات‌های اروپایی نیز تأکید داشتند که هدف‌شان از نشست بروکسل تأکید بر ادامه پایبندی‌شان به «برجام» است. آنها همچنین خواهان ادامه پایبندی ایران به توافق هسته‌ای و همکاری‌اش با بازرسان بین‌المللی بودند.به گزارش ایسنا یک دیپلمات دیگر هدف نشست بروکسل را ارسال این پیام به واشنگتن دانست که «ایران به توافق پایبند است و بهتر است که توافق هسته‌ای حفظ شود؛ به جای اینکه تهران منزوی شود.»

نشست بروکسل در حالی برگزار شد که ظریف بلافاصله پس از دیدارش با سرگئی لاوروف همتای روس خود در توئیتی کوتاه «ادامه روند فعالیت برجام را منوط به پایبندی امریکا به تعهداتش در این توافق» دانست. او همچنین در اظهار نظری در جمع خبرنگاران تصریح کرد: «از نظر بین‌المللی به نظر نمی‌رسد که خروج امریکا از برجام از سوی دیگر اعضای جامعه بین‌الملل پذیرفته شده باشد.»

نتایج دو روز رایزنی برجامی از زبان ظریف

وزیر امور خارجه کشورمان در تشریح نتایج رایزنی‌های برجامی دو روزه وزیر امور خارجه در روسیه و بلژیک گفت: «اتحادیه اروپا متعهد شده است که اقدامات خود را برای تضمین بهره‌مندی هرچه بیشتر مردم ایران از منافع برجام دوچندان کند.» ظریف افزود: «آنچه از این جلسات مشخص بود، این است که اجماع یکپارچه جامعه بین‌المللی بر این مبنا است که هر حرکتی که به تخریب برجام بینجامد وبخواهد برجام را دستخوش تغییر کند، غیر قابل قبول است و جامعه جهانی با آن مقابله خواهد کرد.» او همچنین گفت که در این جلسات در مورد برخی از روش‌ها بخصوص روش‌هایی برای فائق آمدن بر محدودیت‌های بانکی بحث و گفت‌وگو شده است. وزیر امور خارجه کشورمان با بیان اینکه از این نشست‌ها و گفت‌وگوها پیام یکپارچه و محکمی ارسال شده است و باید دید که نتیجه آن چه خواهد شد، ادامه داد: «همان طور که بارها گفته‌ایم، ایران نشان داده که به تعهدات خود پایبند است اما همزمان نیز نشان داده که انتخاب‌های متعددی دارد و این انتخاب‌ها حتماً در جهت حفظ منافع مردم ایران خواهد بود.»

ظریف همچنین در صفحه توئیتر خود نوشت: «در نشست بروکسل اجماع قدرتمندی بود که ۱- ایران به برجام پایبند است، ۲- مردم ایران حق دارند از تمام منافع آن بهره‌مند شوند، ۳- هر اقدامی که برجام را تضعیف کند غیرقابل قبول است.» او در ادامه توئیت خود تأکید کرد: «اتحادیه اروپا کاملاً آگاه است که ادامه پایبندی ایران به برجام مشروط به پایبندی کامل امریکا است.»

موضع وزرای خارجه اروپایی در حمایت از برجام

وزیران خارجه آلمان، انگلیس و فرانسه به همراه فدریکا موگرینی نماینده عالی سیاست خارجی اتحادیه اروپا علاوه بر نشست مشترک با محمدجواد ظریف دیدارهای جداگانه‌ای را نیز با او برگزار کردند. مواضع این مقام‌های اروپایی بر توافق نظر همه آنها درباره لزوم اجرای توافقنامه هسته‌ای تأکید داشت. موگرینی در اظهار نظری پس از نشست چندجانبه با بیان اینکه «توافقنامه هسته‌ای اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد و از اجرای کامل آن حمایت می‌کنیم»، گفت: «برجام در حال عمل کردن به هدف اصلی خود مبنی بر حفظ نظارت بر برنامه هسته‌ای ایران است.»

«بوریس جانسون» وزیر خارجه انگلیس نیز در نشست بروکسل با تأکید بر اینکه ایران به تعهدات برجامی خود پایبند بوده است و آژانس نیز آن را تأیید کرده است، گفت: «ما اروپایی‌ها دور هم جمع شده‌ایم تا نظری مشترک را بیان کنیم. اول اینکه ارزش زیادی برای برجام قائلیم که توافق هسته‌ای با ایران است. ما معتقدیم که این دستاورد دیپلماتیک قابل توجهی بوده است.» او با بیان اینکه «آنهایی که با برجام مخالفند باید راه حل بهتری ارائه کنند که ما تاکنون چنین راه حلی ندیده‌ایم»، افزود: «مردم ایران هم باید منافع اقتصادی حاصل از برجام را ببینند. به همین علت ما و دولت انگلیس به همراه یکدیگر و به همراه دوستان و شرکایمان در فرانسه و آلمان و دیگر کشورهای اروپایی و همچنین فدریکا موگرینی، به تلاش‌هایمان ادامه می‌دهیم تا تداوم برجام را حفظ کنیم.»«ژان ایو لودریان» وزیر خارجه فرانسه نیز با تأکید بر پایبندیِ کشورش به اجرای برجام صراحتاً از امریکا خواست تا تعلیق تحریم‌های ایران را تمدید کند. او البته در اظهاراتش در مورد برنامه موشکی ایران ابراز نگرانی کرد اما تأکید کرد این موضوع از برجام جدا است.

همچنین «زیگمار گابریل» وزیر خارجه آلمان ضمن حمایت از برجام تأکید کرد که ایران باید از منافع اقتصادی این توافق بهره‌مند شود. وی گفت: «با توجه به اینکه کره شمالی به دنبال تسلیحات هسته‌ای است، بسیار ضروری است که توافق هسته‌ای ایران حفظ شود.» گابریل از امریکا خواست تا برجام را از موضوعات دیگر جدا کند.

«دیدیه ریندرز»، وزیر امور خارجه بلژیک که کشورش میزبانی این نشست را برعهده داشت نیز در دیدار با ظریف خواستار اجرای کامل برجام از سوی همه طرف‌های این توافق شد.

رئیس جمهوری فرانسه روز پنجشنبه دریک تماس تلفنی با همتای امریکایی خود بر لزوم تعهد به برجام و اجرای آن تأکید کرد. بنابر اعلام کاخ الیزه، «امانوئل مکرون» در این گفت‌وگو بر عزم فرانسه در اجرای سرسختانه برجام یک بار دیگر تأکید کرد و خواست تا همه طرف‌ها به آن احترام بگذارند. سخنگوی کاخ کرملین نیز در نشستی با خبرنگاران گفت: روسیه بر لزوم حفظ توافقات کنونی بر سر برنامه هسته‌ای ایران تأکید دارد چرا که نشان دهنده اتفاق نظر بسیاری از طرف‌ها است.

تلاش‌ها و گمانه زنی‌ها درباره تصمیم ترامپ در واشنگتن

با چرخش زمین اما خورشید برجام در نصف النهار واشنگتن، پشت ابرهای ابهام قرار گرفت. خبرهایی که از یک سو از تلاش برخی مقامات امریکایی برای حفظ «برجام» حکایت داشت و با پیش‌بینی‌های مثبت رسانه‌ای همراه می‌شد و از سوی دیگر اخباری که از بی توجهی ترامپ به توصیه‌ها و امتداد یافتن ضدیت او با «برجام» نشان داشت.روز گذشته نشریه امریکایی «دیلی بیست» از تلاش مشاور امنیت ملی ترامپ و سناتورهای امریکایی برای حفظ «برجام» خبر داد و نوشت: «ژنرال مک مستر، مشاور امنیت ملی امریکا در حال مذاکره با باب کورکر و بن کاردین، دو سناتور ارشد کمیته روابط خارجی سنا است تا از خروج امریکا از برجام توسط ترامپ جلوگیری کند.»

اندیشکده شورای روابط خارجی امریکا نیز با انتشار گزارشی تحلیلی به بررسی برجام در روابط ایران و غرب و تأثیر آن بر روابط اروپا و امریکا پرداخت و نوشت: «اگر اروپا به دنبال نفوذی سودمند در مسائل منطقه و جهان است، باید از توافق هسته‌ای محافظت کند. دولت‌های اروپایی و اتحادیه اروپا برای رسیدن به این هدف باید به طور جدی درباره احتمالات در ارتباط با سرنوشت توافق هسته‌ای برنامه‌ریزی کنند. این کار در درجه اول می‌تواند روی اقدامات قانونی، سیاسی و اقتصادی متمرکز باشد که قادر است از شرکت‌های اروپایی حتی در برابر اجرای مجدد تحریم‌های ثانویه امریکا علیه ایران محافظت کند.»

الی گرانمایه، کارشناس و تحلیلگر ارشد حوزه روابط خارجی امریکا در این گزارش از تلاش اعضای کابینه دولت ترامپ برای متقاعد کردن او به حفظ توافق اشاره کرد و نوشت: «به نظر می‌آید که ترامپ مایل به وارد کردن یک ضربه مهلک به توافق هسته‌ای نیست.» این گزارش با بیان اینکه «واضح است که ایران بدون امریکا، محدودیت‌های هسته‌ای برجام را نخواهد پذیرفت. بنابراین، اتحادیه اروپا و دولت‌های اروپایی باید مقابل هرگونه تجدید تحریم‌های ثانویه امریکا بایستند»، تصریح کرد: «اگر توافق هسته‌ای تضعیف شود، امید کمی وجود خواهد داشت که مسائل بین‌المللی دیگری همچون کره شمالی و یا مسائل کنونی خاورمیانه از طریق دیپلماسی حل و فصل شود.»همزمان برخی رسانه‌های امریکایی از تصمیم رئیس جمهوری این کشور برای تمدید تعلیق تحریم‌های ایران خبر دادند.

خبرگزاری رویترز به نقل از مشاوران ترامپ نوشت که او دستور تمدید تعلیق تحریم‌های ایران را که به واسطه «برجام» برداشته شده بودند، بار دیگر صادر خواهد کرد.

آسوشیتدپرس نیز در گزارش خود از انتظار کارشناسان برای تمدید تعلیق تحریم‌های ایران خبر داد اما افزود: «احتمال دارد ترامپ همزمان با اعلام این تصمیم که بخشی از تعهدات واشنگتن در توافق هسته‌ای به شمار می‌آید، تحریم‌های اقتصادی هدفمند جدیدی را علیه افراد و بازرگانان ایرانی صادر کند. این محدودیت‌های جدید ممکن است شرکت‌ها و اشخاصی را هدف قرار دهد که تحریم‌هایشان با اجرای توافق هسته‌ای تعلیق شده بود.»شبکه خبری بی‌بی‌سی اما عصر دیروز به نقل از مقامات امریکایی نوشت که ترامپ رئیس‌جمهوری روز جمعه (به وقت امریکا) به تعلیق تحریم‌های ایران ادامه خواهد داد و این به منزله جلوگیری از نابودی توافق هسته‌ای ایران و گروه۵+۱ خواهد بود. به گفته این مقامات امریکایی اما انتظار می‌رود که ترامپ یک ضرب‌الاجل برای کنگره و متحدان اروپایی امریکا برای اصلاح توافق هسته‌ای تعیین کند و در غیر این صورت امریکا توافق را کنار خواهد گذاشت.

پیش خبرهایی از موضع ترامپ

طی دو روز گذشته در حالی که «استیو گلدشتین»، معاون وزیر خارجه امریکا اعلام کرده بود تصمیم در مورد تمدید تعلیق تحریم‌های ایران پنجشنبه شب یا جمعه اتخاذ می‌شود، پیش خبرهایی در همین زمینه از سوی دیگر مقامات دولت امریکا منتشر شد. «سارا سندرز»، سخنگوی کاخ سفید روز پنجشنبه و در آستانه اعلام تصمیم دونالد ترامپ در مورد تأیید «برجام» گفت که وی همچنان «برجام» را بدترین توافق ممکن می‌داند. وی افزود: «یکی از نقص‌های این توافق در مورد محدودیت‌های زمانی بر برنامه هسته ای ایران است و پس از مدتی ایران می‌تواند آزادانه برنامه هسته‌ای خود را توسعه دهد و به دستیابی به سلاح هسته‌ای نزدیک شود.» وی مدعی شد: «ما به همکاری با متحدان خود و کنگره برای رفع نواقص برجام ادامه می‌دهیم.» «استیون منوچین» وزیر خزانه‌داری امریکا نیز گفت که «واشنگتن در حال برنامه‌ریزی برای وضع تحریم‌های جدید علیه ایران است.»

مهدی مطهرنیا در گفت‌وگو با «ایران»:

حفظ امنیت منطقه دلیل حمایت اروپا از برجام است

مهراوه خوارزمی

مهر

ترامپ که کارزار انتخاباتی‌اش را در سیاست خارجی با مخالفت عیان با برجام به پیش برد، از زمان روی کار آمدن سعی کرده است این توافق بین‌المللی را با بیم و امید تصمیم گیری‌های خود در وضعیت کج دار و مریز پیش برد. در چنین فضایی حمایت قاطع کشورهای اروپایی از برجام با این پرسش همراه است که چه دلایلی این کشورها را تا این حد جدی رو در روی قدرتی چون امریکا قرار داده است. پیرامون همین سؤال با مهدی مطهرنیا، استاد دانشگاه، آینده پژوه و کارشناس مسائل بین‌الملل به گفت‌وگو پرداختیم.

در دقایقی گفت‌وگو می‌کنیم که هنوز تصمیم ترامپ اعلام نشده است، پیش‌بینی‌تان از تصمیم رئیس جمهوری امریکا چیست؟

به نظر می‌رسد ترامپ به عنوان یک محافظه‌کار وارد عمل شود. عملگرایی ایجاب می‌کند که او برجام را به عنوان یک سند بین‌المللی به صراحت رد نکند و تلاش کند تا با یک نگاه بینابینی زمینه حفظ ظاهری برجام را فراهم آورد. اما در مقابل ترامپ می‌خواهد با وارد کردن انگشت اتهامات محکم‌تر به سمت تهران در چارچوب نادیده گرفتن روح برجام و زنده کردن پرونده‌هایی که من آنها را سه قلوهای افسانه‌ای می‌نامم و بر آن تأکید دارم، یعنی پرونده موشکی، دفاع از تروریسم و حقوق بشر ایران را مورد توجه قرار دهد. این رویه او بویژه در ناآرامی‌های ناشی از اعتراض‌های مدنی در شهرهای ایران چهره نشان داد و ترامپ با استفاده از این فرصت مسائل متفاوت و با ادبیات گوناگونی را پیرامون مسائل ایران در داخل، منطقه و نظام بین‌الملل مطرح کرد، تا زمینه‌های ایجاد اجماع بین‌المللی بیشتری را در ارتباط با آن پرونده‌ها به عنوان رویکرد جدید ایالات متحده امریکا در عین پذیرش برجام مورد توجه قرار دهد. این یک عملکرد معقولانه از سوی ترامپ و درعین حال متکی بر جهت گیری‌های دولت وی در تحت فشار قرار دادن تهران خواهد بود. سناریوی محتمل همین است، اما سناریوی ممکن دیگری هم وجود دارد که خارج شدن ایالات متحده از برجام است و می‌تواند پیامدهای متفاوتی را برای امریکا و نظام بین‌الملل داشته باشد. مهم‌ترین این پیامدها اطمینان نداشتن به دولت‌های موجود در ایالات متحده امریکا از منظر عمل به تعهدات بین‌المللی آنان است که می‌تواند ضربه اساسی را به شخصیت حقوقی ایالات متحده امریکا در نظام بین‌الملل وارد کند.

بنابراین می‌تواند یکی از نگرانی‌های ترامپ این باشد درصورتی که از برجام خارج شود یا تعلیق تحریم‌ها را تمدید نکند، به جای ایران، امریکا در انزوا قرار خواهد گرفت؟

سخن گفتن از انزوای امریکا یک امر دور از واقع است. امریکا یک کشور بسیار بزرگ و مؤثر در نظام بین‌الملل در ابعاد علمی، سیاسی و اقتصادی است و انزوا برای ایالات متحده امریکا دانش واژه‌ای بسیار دور از انتظار است. آنچه باید در این زمینه مورد توجه قرار بگیرد، عدم پرستیژ دموکراتیک و متعهدانه برای امریکایی است که باید به عنوان یک کشور بزرگ بین‌المللی به تعهدات خود پایبند باشد. انزوای ایالات متحده امریکا یک چیز است، اما ضربه به ایالات متحده امریکا از منظر حقوقی و عمل به تعهداتش در قبال دیگر کنشگران و بازیگران نظام بین‌الملل حرف دیگری است. معتقدم آنچه در این زمینه بیشتر باید مطرح شود، نه انزوای ایالات متحده امریکا که ضربه به حیثیت حقوقی ایالات متحده امریکا است.

شما بر اهمیت بین‌المللی امریکا اشاره دارید. با این حساب اینکه اروپا در مسأله برجام راه متفاوتی را پیش می‌رود و تا این حد تلاش دارد امریکا را همراه نگاه دارد، چطور می‌شود ارزیابی کرد؟ چه نگرانی‌ها یا منافعی برای اروپا در این مسأله وجود دارد؟

اروپا پیش از آنکه به فکر منافع اقتصادی باشد که بخش مهمی از انگیزه‌های اتحادیه اروپا و بازیگران موجود در آن را دربر می‌گیرد، متوجه پیامدهای ناشی از خروج ایالات متحده امریکا از برجام است. اروپایی‌ها به خوبی می‌دانند که خروج امریکا از برجام سطح اصطکاک و دامنه و گستره و نیز شدت و ارتفاع رو در رویی امریکا با کشور صاحب نفوذی چون ایران را آن هم در مهم‌ترین منطقه کنونی نظام بین‌الملل یعنی خاورمیانه و خلیج فارس افزایش می‌دهد. این می‌تواند ایجاد کننده یک تنش بزرگ بین‌المللی و به تبع آن وارد شدن کشورهای اروپایی به وضعیتی باشد که کنترل آن بسیار سخت خواهد بود. بنابراین بیشتر پیامدهای امنیتی و ژئواستراتژیک ناشی از خروج امریکا از برجام و به تبع آن رو در رویی احتمالی بیشتر ایران و امریکا در منطقه‌ای بسیار مهم که من آن را «نئوهارتلند»(فلات ایران) می‌نامم، خواهد بود. آنان نگران هستند که با خروج امریکا از برجام و رادیکالیزه شدن حکومت در تهران زمینه ایجاد یک فضای رو در رویی در منطقه افزایش یابد و به تبع آن هزینه‌های بین‌المللی و هزینه کنشگران اروپایی نیز افزایش پیدا کرده و در امتداد آن کنترل اوضاع از دست خارج شود.

مکرر گفته می‌شود که برجام یک الگوی موفق مذاکره است و اگر شکست بخورد در مواردی مانند کره شمالی نمی‌شود آن را تکرار کرد. این موضع تا چه حد در حمایت همه‌جانبه اروپا از برجام مؤثر بوده است؟

نشست ۵+۱ الگویی برای مدیریت آینده جهان در حوزه نظام تک-چند قطبی آینده است که در آن هژمونی مرکب ایالات امریکا هم مورد توجه است.

کشورهای اروپایی بخوبی دریافته‌اند که امریکا به عنوان یک ابرقدرت باقیمانده از متون گذشته تاریخی دارای یک هژمونی امنیتی است که باید آن را تاحدودی مورد توجه قرار داد. اما این هژمونی در عین رهبری امنیتی جهان، باید مدیریت بسیاری از این مناطق و امتیازهای ناشی از این مدیریت را به قدرت‌های بزرگ بین‌المللی مانند اروپای متحد، چین و روسیه بسپارد. بنابراین هر کدام از آنها در حول محور پنج قدرت بزرگ که با همدیگر در عین رقابت، متحد هستند، در کنار امریکا برای حفظ امنیت جهان به نفع شش قدرت بزرگ جهان، یعنی امریکا و پنج قدرت دیگر، وارد عمل می‌شوند. لذا الگویی که تحت عنوان ۵+۱ به عنوان مکانیزم حل و فصل کننده پرونده هسته‌ای ایران به عنوان یکی از مهم‌ترین پرونده‌های چند دهه اخیر مطرح شد، به عنوان مدلی برای طراحی در جهت حل بحران‌های دیگر بین‌المللی مورد توجه قرار گرفت. اکنون اگر امریکا از آن خارج شود یا به شکست منجر شود، می‌تواند آثار نامطلوبی برای نظام بین‌الملل داشته باشد. همان طورکه گفتم اروپای متحد نمی‌خواهد که این وضعیت با شکست روبه‌رو شود، زیرا شکست آن می‌تواند به یک وضعیت نابسامان در نظام بین‌الملل و دوران گذاری بسیار پرهزینه منجر شود و در آینده نیز هزینه آورتر باشد.

به نظر می‌رسد چین در این چند روز سکوت کرده است، سکوت نسبی پکن در قبال وضعیت تصمیم‌گیری درباره برجام در امریکا را چطور ارزیابی می‌کنید؟

چین همواره تلاش دارد در وضعیت‌های این گونه نوعی انزواطلبی فعال داشته باشد. به این معنی که کمتر سخن بگوید و در عین حال تلاش کند با شناخت محیط بازی بیشترین منافع را برای خود به دنبال داشته باشد. چین اکنون به عنوان یک کنشگر حامی کره شمالی، آن هم به طور تلویحی و نه آشکارا وارد عمل می‌شود. لذا هر نوع موضع‌گیری در ارتباط با مسأله برجام می‌تواند به عنوان یک الگو در ارتباط با مسأله کره شمالی مورد توجه قرار گیرد و چینی‌ها سعی دارند با یک رویکرد محافظه کارانه بیش از آنکه به صحنه عمل وارد شوند، بیرون صحنه عمل نظاره‌گر بوده و در حد ممکن از اعلام موضع خودداری کنند.

آیا جدال بر سر برجام فرصتی است برای اروپا تا از زیر سایه امریکا خارج شود؟ تا چه حد امکان دارد در صورت خروج امریکا از برجام، اروپا بخواهد این توافق را به طور مستقل پیش ببرد؟

ایران یک منطقه جغرافیایی بسیار مهم در نظم بخشیدن به آینده نظام بین‌الملل است و یکی از محیط‌های جدال میان قدرت‌های بزرگ بین‌المللی برای آینده نظام نوین جهانی است. امریکا به خوبی واقف است که ژئواستراتژیک و ژئوپلتیک ایران بویژه جغرافیای ایران در فلات بزرگ ایران و حد فاصل خلیج فارس تا خلیج عدن که من آن را «نئوهارتلند» نامیدم، از اهمیت کلیدی برخوردار است، لذا امریکایی‌ها از ایران به راحتی نخواهند گذشت.

در کنار روس‌ها و چینی‌ها اکنون کنشگر دیگری هم داریم که روی میز با برگ ایران، در جلوی امریکا بازی می‌کند تا امتیازهای بیشتری را با توجه به جایگاه و رو در رویی ایران با امریکا از امریکا از یک سو اخذ کند و از سوی دیگر امتیازهایی را نیز از ایران بگیرد.

این بازی است که روس‌ها چندین دهه داشتند و با برگ ایران در روی میز قمار سیاست از امریکا امتیاز گرفته‌اند، اکنون اروپایی‌ها هم به این سبک پیوسته‌اند و تلاش دارند تا با توجه به برجام این مهم را به انجام رسانند و با نمایش استقلال خود از امریکا به کسب پرستیژ بیشتر در نظام بین‌الملل نائل آیند.